

В І Д Г У К

офіційного опонента про дисертацію РУСАЛКІНОЇ Людмили Георгіївни
**«Теоретико-методичні засади англомовної професійної підготовки
майбутніх лікарів»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора
педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність рецензованого дослідження зумовлена гуманітарними та глобалізаційними процесами, які охоплюють всесвітню економічну, політичну, культурну інтеграцію й вимагають від фахівця будь-якого профілю готовності до ефективного професійного функціонування в інформаційному й полікультурному суспільстві. Кардинальні зміни на всіх рівнях життєдіяльності суспільства спричиняють виникнення нових парадигм розвитку освіти, особливо у сфері вищої професійної освіти.

Важливим чинником нової освітньої парадигми є інформатизація та гуманітаризація загальноосвітньої школи, а володіння професійною інформацією стає одним із найбільш активних факторів успішної професійної діяльності. Це, у свою чергу, спонукає до реформування діючої освітньої системи, переходу її в якісно новий стан, модернізації змістового наповнення навчального матеріалу, оптимізації, організації та управління механізмами взаємодії всіх суб'єктів навчального середовища, в якому функціонують багатовекторні інформаційні комунікативні потоки, зокрема іноземною мовою. Саме з цієї перспективи проблема англомовної професійної комунікативної підготовки в майбутніх лікарів надає рецензованій дисертації вагомої значущості та актуальності.

Дисертаційна робота містить міцне методологічне підґрунтя: саме у плідній інтеграції компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, контекстного підходів вбачаємо актуальне вирішення задекларованої проблеми, запропоноване Русалкіною Л. Г.

Не зважаючи на те, що окремі аспекти англомовної професійної підготовки майбутніх лікарів розкриті у працях низки науковців, Русалкіна Л. Г. зуміла привернути увагу до досліджуваного феномену з точки зору сучасних умов

навчання в університеті, поєднавши фундаментальну, філософську та загально педагогічну концепції, що дало змогу дослідниці розробити комплексну педагогічну систему і спроектувати модель такої підготовки.

Робота чітко структурована і грамотно оформлена, що свідчить про володіння авторкою логікою наукового дослідження. Структура роботи відповідає меті дослідження й вирішуваним у ньому завданням.

Належне вивчення дисертації й автореферату дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною реакцією на сучасні вимоги до підготовки висококваліфікованих лікарів у нашій державі і має вагоме значення для теорії і методики професійної освіти. Це підтверджується низкою чинників:

1. У роботі здійснено комплексне дослідження проблеми англomовної професійної підготовки майбутніх лікарів і на цій підставі розроблено цілісну педагогічну систему, яка охоплює методологічні засади, зокрема, визначено науково-теоретичні концепти (методологічний, теоретичний, технологічний), теоретичні засади та педагогічні умови формування англomовної професійної підготовленості майбутніх лікарів у медичних закладах вищої освіти
2. Авторкою розроблено й обґрунтовано модель англomовної професійної підготовки майбутніх лікарів у медичних ЗВО з відповідними етапами (мотиваційний, діяльнісний, комунікативно-тренувальний, рефлексійно-оцінний); визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови англomовної професійної підготовки майбутніх лікарів (мотиваційна усталеність та усвідомлення необхідності майбутніми лікарями вивчення англійської мови для подальшого професійного спілкування; інтеграція фахових та лінгвістичних (англomовної спрямованості) дисциплін в освітньому процесі медичного ЗВО; забезпечення майбутнім лікарям у процесі навчання активної англomовно спрямованої професійної діяльності; створення розвивального англomовного середовища професійного спрямування в медичному закладі вищої освіти; залучення майбутніх лікарів у процесі навчання до активної професійно спрямованої англomовної діяльності).

3. У роботі обґрунтовано сутність і структуру феномену «англомовна професійна підготовленість майбутніх лікарів»; виявлено компоненти (лінгвістичний, соціолінгвістичний, соціокультурний, прагматичний), критерії (мовний, перцептивно-мовленнєвий, інформаційно-мовленнєвий, інформаційно-відтворювальний) із відповідними показниками, схарактеризовано рівні англомовної професійної підготовленості майбутніх лікарів (високий, достатній, задовільний, низький).
4. Нарешті, авторкою дисертації розроблено методичний супровід реалізації педагогічної системи англомовної професійної підготовки майбутніх лікарів, а також повний комплекс навчально-методичного забезпечення педагогічного процесу.

Уже з перших сторінок дисертації дослідницею розглянуто комплекс питань, які, на думку Людмили Георгіївни, й складають теоретичні засади формування англомовної професійної підготовленості майбутніх лікарів. Тут авторка дослідження пропонує вичерпну характеристику ключових понять, зокрема професійної комунікативної діяльності майбутніх лікарів, їхньої англомовної професійної підготовки, компетентності, англомовної професійної підготовленості, зупиняючись детальніше на психологічних та лінгвістичних аспектах, педагогічних проблемах, що надає роботі ознак системного характеру дослідження. Різномасштабний аналіз наукових розвідок дав змогу авторці роботи з'ясувати й обґрунтувати сутність феномена англомовної професійної підготовленості майбутнього лікаря, що відображено на с. 90-104, 191-205, а далі у підрозділі 3.2. Людмила Георгіївна виводить структуру цього феномена, детально досліджуючи його психолого-педагогічні характеристики.

Однозначно вагомим для загальної результативності є методологічний блок дослідження. Ґрунтовним є обґрунтування концептуальних підходів, на основі яких вибудовується модель педагогічної системи і методика її реалізації. Нам імпонує сам вибір методологічних підходів, зокрема виправданим є орієнтація на компетентнісний як провідний підхід. Водночас цікавою є позиція авторки щодо комунікативно-діяльнісного підходу, на основі якого здійснено системний аналіз проблеми формування англомовної професійної

підготовленості, що дало змогу визначити контекстний як супідрядний методологічний підхід.

Безперечного схвалення заслуговує (у контексті роботи) логіка дослідження ключового для дисертації поняття – англомовної професійної підготовленості, зокрема відхід авторки від досі загально прийнятого поняття «готовності», що, на нашу думку, не передає повноти й комплексності досліджуваного феномену, певним чином обмежуючи можливість його системно-педагогічного дослідження. Авторка роботи справедливо вважає англомовну професійну підготовленість майбутніх лікарів як результат підготовки, складне полікомпонентне професійно-зорієнтоване утворення, що характеризує цілісність особистості з наявними у неї професійними знаннями, вміннями і навичками, ціннісними настановами та усталеною позитивною мотивацією на здійснення професійної діяльності.

Значним позитивом роботи є вичерпне обґрунтування педагогічних умов, створення й забезпечення яких, на думку авторки роботи, гарантуватиме дієвість і високу результативність реалізації педагогічної системи англомовної професійної підготовки майбутніх фахівців медичної сфери. Серед усього діапазону педагогічних умов нам особливо імponує наукова позиція щодо вмотивованості студентів-медиків під час англомовної професійної підготовки, оскільки саме мотиваційний чинник є рушійним фактором у прояві індивідуальності майбутнього лікаря як центрального суб'єкта освітнього процесу, і забезпечуватиме високу результативність навчального процесу.

Особливого схвалення заслуговує деталізація обґрунтування у дисертації дескрипторів рівнів і відповідних їм критеріїв та показників сформованості англомовної професійної підготовленості майбутніх лікарів, які безперечно доводять релевантність здійсненого дослідження.

Не можемо оминати увагою хід дослідницької думки авторки дисертації в обґрунтуванні концептуальної моделі цілісної педагогічної системи англомовної професійної підготовки майбутніх лікарів з усією складністю та розгалуженістю взаємозв'язків між компонентами системи і мікроструктурами кожного з виділених компонентів.

Є всі підстави для схвальної оцінки намагання авторки перевірити дієвість та валідність результатів проведеного нею дослідження. Повно і змістовно на сторінках дисертації відбито результати експериментальної частини роботи, якій притаманні чіткість, вмотивованість, логічність підходів. Можна вітати вдалу спробу авторки відстежити динаміку досліджуваного процесу в розрізі «експериментальні-контрольні» групи за чітко окресленими критеріями, показниками та ознаками їх прояву; до того ж це спостерігається на всіх етапах проведеного педагогічного експерименту. Русалкіною Л. Г. проведено різноаспектний аналіз результатів дослідження, а тому не підлягає сумніву встановлена нею позитивна динаміка рівнів сформованості компонентів англomовної професійної підготовленості студентів експериментальних груп за кожним із визначених критеріїв, яку досить рельєфно віддзеркалює статистичний аналіз експериментального матеріалу (с.337-383).

Загалом, вивчення й аналіз змісту дисертації Русалкіної Л. Г. дає підстави зробити висновок про її значні позитиви, високий ступінь обґрунтованості наукових положень і сформульованих висновків, які є адекватні поставленим у роботі завданням. Це дає змогу узагальнити про досягнення мети дослідження.

Робота відзначається науковою новизною, теоретичним і практичним значенням. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації. Основні результати відображено в 38 публікаціях, із них 1 – монографія, 18 статей – у виданнях, що включені до переліку фахових у галузі педагогічних наук в Україні, 4 – у наукометричних і фахових періодичних закордонних виданнях.

Попри загалом високу позитивну оцінку наукового пошуку, здійсненого у дисертації, мусимо зазначити низку дискусійних моментів, побажань і зауважень:

1. Потребує ґрунтовнішого обґрунтування актуальності проблеми дослідження як у вступі до дисертації так і в рубриці «Загальна характеристика роботи» автореферату.

2. Авторці слід ретельніше підходити до формулювання й називання певних понять у роботі. Зокрема, не зовсім погоджуємося із трактуванням

діалектичних законів єдності й боротьби протилежностей, перехід кількісних змін в якісні, заперечення заперечення (ст. 35 дисертації) як «педагогічні».

3. Ми поділяємо прагнення авторки роботи уникати повторювання слів у тексті роботи, однак не завжди таке уникання видається позитивним. Зокрема, незрозумілим є віднесення лише компетентнісного підходу до методологічних орієнтирів роботи (як відображено у структуруванні змісту дисертації), що автоматично дає змогу зробити узагальнення про те, що інші виділені дисертанткою методологічні підходи (комунікативно-діяльнісний та контекстний) не є такими орієнтирами. Якщо це насправді так, то авторці доцільно було б надати відповідні пояснення у роботі.

4. Варто було б також ретельніше підійти до перевірки валідності отриманих статистичних даних. Фахівці-статисти переконані, що при перевірці гіпотез про розподіл тих або інших даних недостатньо застосувати якийсь один критерій (у роботі це критерій узгодженості Колмогорова-Смирнова), особливо, коли дані спостережень не показують значущого відхилення від гіпотези, що власне характерне для дисертаційної роботи.

5. Слід зазначити, що текст дисертації не позбавлений окремих проблем технічного форматування (до прикладу, повтори абзаців тексту, ст. 34-35) і лексико-стилістичного редагування.

Однак згадані вище зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених дисертанткою. Загалом висока наукова якість дисертаційного дослідження, її позитивна оцінка є незмінною.

Отже, наукове значення дисертації Русалкіної Л. Г. визначається предметом дослідження і полягає в тому, що вперше обґрунтовано педагогічну систему англomовної професійної підготовки майбутніх лікарів, розроблено її модель, в якій провідне місце відводиться спеціально створеним педагогічним умовам, що сприяють ефективній реалізації всієї системи. Результати дослідження мають практичну цінність для професійної підготовки майбутніх лікарів.

ВИСНОВОК: Дисертація Русалкіної Л. Г. «Теоретико-методичні засади англomовної професійної підготовки майбутніх лікарів» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, яке має концептуальну основу, наукову новизну, велике теоретичне і практичне значення, вносить вагомий вклад у вивчення проблеми теорії і методики професійної освіти.

Відповідно стверджуємо, що Русалкіна Л. Г. виконала актуальне дослідження, яке відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 пп. 9,10 зі змінами, внесеними відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, і заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри іноземних мов
для природничих факультетів
Львівського національного
університету
імені Івана Франка

Л. І. Морська

Підпис Л. І. Морської засвідчую.

Вчений секретар університету

О. С. Грабовецька